

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

VŨ THỊ THANH THỦY

**TÁC ĐỘNG CỦA PHƯƠNG TIỆN TRUYỀN THÔNG
ĐỐI VỚI VIỆC CHỌN NGHỀ CỦA HỌC SINH
TRUNG HỌC PHỔ THÔNG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ GIÁO DỤC HỌC

THÁI NGUYÊN - 2012

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

VŨ THỊ THANH THỦY

**TÁC ĐỘNG CỦA PHƯƠNG TIỆN TRUYỀN THÔNG
ĐỐI VỚI VIỆC CHỌN NGHỀ CỦA HỌC SINH
TRUNG HỌC PHỔ THÔNG**

**CHUYÊN NGÀNH: GIÁO DỤC HỌC
MÃ SỐ: 60.14.01**

LUẬN VĂN THẠC SĨ GIÁO DỤC HỌC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: GS.TSKH NGUYỄN VĂN HỘ

THÁI NGUYÊN - 2012

LỜI CẢM ƠN!

Tác giả xin chân thành cảm ơn các thầy, cô giáo trong khoa Sau Đại học, khoa Tâm lý - Giáo dục trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện, giúp đỡ tác giả hoàn thành cuốn luận văn này.

Đặc biệt, tác giả xin chân thành cảm ơn GS. TSKH Nguyễn Văn Hộ, thầy giáo đã giảng dạy và trực tiếp hướng dẫn tác giả trong suốt quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tác giả cũng xin gửi lời cảm ơn tới Ban giám hiệu, các thầy, cô giáo và các em HS lớp 12 (khóa 2009 - 2012) các trường THPT Gang Thép, THPT Trại Cau, THPT Lê Hồng Phong tỉnh Thái Nguyên, đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tác giả điều tra, khảo sát, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Dù đã có nhiều cố gắng, nhưng chắc chắn luận văn sẽ không tránh khỏi những thiếu sót và hạn chế, kính mong quý thầy (cô), các nhà khoa học, các bạn học viên và những người quan tâm đóng góp ý kiến để tác giả có thể làm tốt hơn trong những nghiên cứu về lĩnh vực này trong thời gian tới./.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2012

Vũ Thị Thanh Thủy

MỤC LỤC

	Trang
Mở đầu.....	1
Chương 1: Cơ sở lý luận của vấn đề nghiên cứu	
1.1. Tổng quan nghiên cứu vấn đề	
1.1.1. Sơ lược về lịch sử nghiên cứu vấn đề trên thế giới.....	5
1.1.2. Các nghiên cứu ở Việt Nam.....	7
1.2. Cơ sở lý luận của vấn đề nghiên cứu	
1.2.1. Một số khái niệm cơ bản	
1.2.1.1. Nghề nghiệp và định hướng nghề nghiệp.....	10
1.2.1.2. Sự phù hợp nghề.....	14
1.2.1.3. Lựa chọn nghề và những tính chất của nó.....	16
1.2.1.4. Thông tin, truyền thông và truyền thông đại chúng.....	18
1.2.1.5. Phương tiện truyền thông.....	21
1.2.1.6. Thông tin nghề.....	21
1.2.1.7. Đặc điểm của truyền thông.....	24
1.2.2. Mối quan hệ giữa thông tin và truyền thông.....	24
1.3 Những yếu tố ảnh hưởng đến sự chọn nghề của HS THPT.	
1.3.1. Những đặc điểm cơ bản về tâm lý và nhân cách của HS THPT	25
1.3.2. Tác động của PTTT và xu hướng chọn nghề của HS THPT.....	32
1.4. Những ưu, nhược điểm của PTTT đối với việc chọn nghề nghiệp của HS THPT.....	33
Chương 2: Thực trạng những tác động của PTTT đối với HS THPT trong việc lựa chọn nghề nghiệp	
2.1. Vài nét về khách thể điều tra.....	35
2.2. Thực trạng chọn nghề của HS lớp 12 dưới tác động của PTTT (khảo sát tại tỉnh Thái Nguyên)	
2.2.1. Thực trạng nhận thức và sự tác động của các PTTT đến việc chọn nghề của HS lớp 12 ở tỉnh Thái Nguyên.....	36
2.2.2. Ý kiến của GV làm công tác hướng nghiệp về tác động của các PTTT đối với sự chọn nghề của HS lớp 12	69
2.2.3. Ý kiến của cha, mẹ đối với việc lựa chọn nghề nghiệp của HS lớp 12 hiện nay.....	76
2.3. Kết luận chương 2.....	80
Chương 3: Các biện pháp tổ chức hoạt động GDHN cho học sinh lớp 12 dưới sự tác động của PTTT	
3.1. Những cơ sở có tính nguyên tắc để xây dựng biện pháp.....	82

3.1.1. Nghiên cứu, xây dựng các biện pháp phải đảm bảo tính mục đích của GDHN.....	82
3.1.2. Nghiên cứu, xây dựng các biện pháp phải đảm bảo sự phù hợp với những đặc điểm tâm lý và nhân cách của HS THPT.....	82
3.1.3. Nghiên cứu, xây dựng các biện pháp phải đảm bảo tính phân hóa, cá biệt hóa HS trong hoạt động hướng nghiệp.....	83
3.1.4. Nghiên cứu, xây dựng các biện pháp phải đảm bảo tính hệ thống trong hoạt động GDHN.....	83
3.1.5. Nghiên cứu, xây dựng các biện pháp theo quan điểm tiếp cận hoạt động và nhân cách.....	84
3.1.6. Nghiên cứu, xây dựng các biện pháp phải đảm bảo tính khả thi.....	84
3.2 Các biện pháp tổ chức hoạt động GDHN cho HS lớp 12 dưới tác động của các PTTT	
3.2.1. Xây dựng bài học có nội dung giới thiệu về những lĩnh vực nghề nghiệp có sử dụng các PTTT.....	85
3.2.2. Tổ chức tọa đàm trên lớp với chủ đề “Internet với nghề nghiệp và lựa chọn nghề nghiệp”.....	87
3.2.3. Tổ chức cho HS tìm hiểu thông tin nghề nghiệp qua bản tin, phóng sự truyền hình hay một đoạn video.....	88
3.2.4. Tổ chức hội nghị để trao đổi với cha mẹ HS về nghề nghiệp tương lai của con em họ.....	89
3.2.5. Lập hồ sơ hướng nghiệp chi tiết cho mỗi HS.....	91
3.3. Mối quan hệ giữa các biện pháp	93
3.4. Khảo nghiệm các biện pháp	
3.4.1. Mục đích khảo nghiệm.....	95
3.4.2. Đối tượng khảo nghiệm.....	95
3.4.3. Quá trình tiến hành khảo nghiệm.....	95
3.4.4. Kết quả khảo nghiệm.....	95
3.5. Kết luận chương 3	100
Kết luận và khuyến nghị	
1. Kết luận.....	Kết 101
2. Khuyến nghị.....	103
Tài liệu tham khảo	
Phụ lục	

DANH MỤC CÁC CỤM TỪ VIẾT TẮT

Trung học phổ thông	THPT
Trung học cơ sở	THCS
Giáo viên	GV
Học sinh	HS
Phương tiện truyền thông	PTTT
Giáo dục hướng nghiệp	GDHN
Nhà xuất bản	NXB
Giáo sư - Tiến sĩ khoa học	GS-TSKH
Đại học	ĐH
Cao đẳng	CĐ
Trung học chuyên nghiệp	THCN
Số lượng	SL
Trung bình	TB
Công nghiệp hoá - Hiện đại hoá	CNH - HĐH

DANH MỤC CÁC BẢNG SỐ LIỆU

Trang

Bảng 2.1	Nhận thức của HS lớp 12 về mục đích của hoạt động hướng nghiệp trong trường phổ thông	38
Bảng 2.2	Dự định lựa chọn nghề nghiệp của HS lớp 12 sau khi tốt nghiệp THPT	39
Bảng 2.3	Mức độ tổ chức các hoạt động hướng nghiệp cho HS lớp 12 ở các trường THPT	42
Bảng 2.4	Hiểu biết của HS lớp 12 về các PTTT	44
Bảng 2.5	Mức độ cung cấp thông tin nghề cho HS lớp 12 thông qua các PTTT tại địa phương	45
Bảng 2.6	Lĩnh vực HS lớp 12 quan tâm trên các PTTT	48
Bảng 2.7	Lý do lựa chọn nghề nghiệp của HS lớp 12	51
Bảng 2.8	Mức độ ảnh hưởng của từng PTTT đến việc chọn nghề	54
Bảng 2.9	Mức độ quan tâm của HS lớp 12 đối với những lĩnh vực trên các PTTT	56
Bảng 2.10	Vai trò của gia đình trong việc lựa chọn nghề nghiệp của HS lớp 12	58
Bảng 2.11	Những vấn đề HS lớp 12 có nhu cầu hoặc hứng thú	60
Bảng 2.12	Những khó khăn HS lớp 12 gặp phải khi lựa chọn nghề nghiệp	63
Bảng 2.13	Yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến việc lựa chọn nghề của HS lớp 12	64
Bảng 2.14	Quyết định lựa chọn nghề của HS lớp 12	67
Bảng 2.15	Thực tế và hiệu quả của việc tổ chức GDHN trong trường THPT theo sự đánh giá của GV	70
Bảng 2.16	Những yếu tố tác động đến việc chọn nghề của HS lớp 12 theo ý kiến của GV	71

Bảng 2.17	Những vấn đề HS lớp 12 quan tâm khi lựa chọn nghề nghiệp theo ý kiến của GV	73
Bảng 2.18	Ý kiến đánh giá của GV về những thông tin nghề nghiệp trên các PTTT	74
Bảng 2.19	Mức độ cung cấp thông tin hướng nghiệp của nhà trường trên các PTTT	75
Bảng 3.1	Đánh giá của chuyên gia về sự phù hợp của những cơ sở có tính nguyên tắc trong việc nghiên cứu xây dựng các biện pháp	96
Bảng 3.2	Đánh giá của chuyên gia về sự phù hợp của các biện pháp	97
Bảng 3.3	Đánh giá của chuyên gia về mức độ hợp lý của các bước tiến hành biện pháp	98
Bảng 3.4	Đánh giá của chuyên gia về mức độ khả thi của các biện pháp	99

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

GDHN và tư vấn học đường là một nhu cầu không thể thiếu của HS, đặc biệt là đối với HS lớp 12 bậc THPT. HS THPT cần được hướng nghiệp để có nền tảng vững chắc bước vào tương lai với nghề nghiệp ổn định. Chương trình GDHN đã được đưa vào học đường cung cấp cho HS các kiến thức cơ bản của việc lựa chọn ngành nghề, mục đích của GDHN là giúp cho HS với vai trò là chủ thể trong sự lựa chọn nghề, có ý thức trong việc định hướng đúng khi lựa chọn nghề dựa trên cơ sở hiểu biết khoa học về nghề nghiệp, về nhu cầu thị trường lao động xã hội và năng lực, sở trường của bản thân. Hoạt động hướng nghiệp cho HS THPT không chỉ dừng lại ở mức độ nâng cao nhận thức và sự hiểu biết kỹ càng hơn về nghề mà còn là quá trình xác lập những điều kiện hiện thực để đưa các em vào hoạt động trong thế giới nghề nghiệp, tạo ra sự thích ứng ở mức độ nhất định. Theo điều tra của Viện Khoa học giáo dục, hàng năm ở nước ta tuyển vào bậc THPT trên 400 nghìn HS, sau khi tốt nghiệp có khoảng 19,7% HS vào học tại các trường Đại học, Cao đẳng, 7,4% vào các trường trung học chuyên nghiệp và chỉ có 4,9% đi học nghề. Như vậy, mỗi năm nước ta có 200 - 300 nghìn HS tốt nghiệp THPT và 50 nghìn HS tốt nghiệp THCS bổ sung vào lực lượng lao động xã hội mà chưa được hướng nghiệp một cách kỹ càng. Với số lượng HS bước vào nghề không được hướng nghiệp đúng đắn sẽ gây lãng phí cho quá trình đào tạo, gây sức ép rất lớn lên các kỳ thi tuyển sinh đại học hàng năm và gây nên tình trạng mất cân đối nghiêm trọng trong giáo

dục đào tạo cũng như cơ cấu lao động, làm ảnh hưởng đến nền kinh tế quốc gia và sức mạnh dân tộc.

Trước thực tế đó, HS phải tự chủ động tìm hiểu nguồn thông tin, tự đánh giá trên những quy trình đã được học trong các tiết học hướng nghiệp. Mặc dù sự phát triển như vũ bão về các PTTT hiện nay như: báo chí, phát thanh truyền hình, truyền hình số, mạng Internet..... thì việc cung cấp thông tin nghề cho các em không bị bó hẹp trong một không gian nhất định, không chỉ phụ thuộc vào các nhà trường mà được mở rộng để các em có thể dễ dàng tìm hiểu về bất cứ lĩnh vực nào mà mình muốn. Tuy nhiên nguồn thông tin chi tiết hiện tại chưa được cung cấp đầy đủ trên các sách giáo khoa hướng nghiệp, khả năng tìm kiếm thông tin của HS còn nhiều hạn chế, trong khi các thông tin hướng nghiệp trên các PTTT chưa tập trung, chưa đầy đủ gây khó khăn cho GV, HS và phụ huynh HS trong việc tìm hiểu và tư vấn hướng nghiệp cho HS lớp 12. Do vậy, để tránh những luồng thông tin không chính thống mang lại những thông tin sai lệch làm ảnh hưởng tới quá trình lựa chọn nghề nghiệp của các em thì việc tìm ra các biện pháp tổ chức hoạt động GDHN cho HS lớp 12 dưới sự tác động của PTTT là nhiệm vụ hết sức cấp thiết trong giai đoạn hiện nay. Từ những lý do trên, chúng tôi chọn đề tài "***Tác động của PTTT đối với việc chọn nghề của HS THPT***" (Khảo sát tại tỉnh Thái Nguyên).

2. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở lý luận và thực tiễn, nghiên cứu các tác động của PTTT đối với việc cung cấp thông tin nghề cho HS, từ đó đề xuất một số biện pháp tổ chức hoạt động hướng nghiệp cho HS lớp 12 dưới sự tác động của PTTT, giúp